

ครู คือ พ่อแม่คนที่สองของศิษย์

Teachers: the Second Parents of Students

พระมงคลสุตาคม (สิทธิชัย อดิธมโม)^๑

บทคัดย่อ

ครู อาจารย์ และผู้ประกอบวิชาชีพครูถูกสังคมเรียกโดยยกย่องว่า ครูเป็นพ่อแม่คนที่สองของศิษย์หากจะกล่าวว่ครูเป็นดัง “พ่อแม่คนที่สอง” ของศิษย์คงไม่ผิด เพราะครูมีบทบาทความรับผิดชอบในการสั่งสอน อบรม ให้การดูแลและพัฒนาศิษย์ตั้งแต่เยาว์วัยตั้งแต่เด็กเล็กที่เรียกว่า “อนุบาล” จนจบการศึกษา อีกทั้งในแต่ละวันเด็กทุกช่วงชั้นจะมีเวลาอยู่ที่โรงเรียนมากถึง ๖-๘ ชั่วโมง ต่อวัน หรืออาจมากกว่านั้นเมื่อศึกษาในระดับที่สูงขึ้น ขณะที่พ่อแม่มีภารกิจในการหาเลี้ยงครอบครัว ฉะนั้น บทบาทของครูในปัจจุบัน ย่อมมีอิทธิพลอย่างมากในการดูแลและอบรมเด็กเหมือนดังเช่นพ่อแม่ดูแลลูก ทั้งในด้านการให้ความรู้ การพัฒนาทักษะความสามารถ การให้ความรัก ความอบอุ่น ความใกล้ชิด การใช้เวลาในการปฏิสัมพันธ์ ดูแลเอาใจใส่เด็ก จึงถือได้ว่า “เป็นพ่อแม่คนที่สอง”

คำสำคัญ : ครู, พ่อแม่คนที่สอง

Abstract

Teachers and teaching professionals were regarded as the second parents of children. Teachers could be called as the second parents of students too since children and students were under the care of teachers from kindergarten until they completed their education. Again, children and students spent 6-8 hours or more a day in schools or in educational institutions with teachers. The teachers' roles and responsibilities in teaching, training, caring and developing students could be compared to the parents' duty. It can be said that teachers are the real second parents of children and students.

Keywords: teachers, second parents

^๑พุทธศาสตร์ดุสิตบัณฑิต คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

บทนำ

คำว่า “ครู” เป็นวิศวกรสร้างคนและสังคมวิศวกร เป็นผู้ออกแบบและสร้างเครื่องจักรเครื่องกลอันใด เราย่อมนับว่าครูเป็นวิศวกรในการสร้างคนและสังคมด้วยฉันทันนั้น คนได้รับการสร้างมาเป็นอย่างใด สังคมย่อมจะเป็นไปอย่างนั้นด้วยเช่นกัน ครูจึงเป็นเสมือนผู้กุมชะตาของสังคมเอาไว้ในมือ ผมได้เคยเสนอความคิดไว้ว่า หากจะเปลี่ยนแปลงสังคมใดให้ถาวรยั่งยืนได้นั้น ต้องมีการเปลี่ยนแปลง ๓ สิ่งพร้อมกันคือ คน ระบบ และ บริบท โดยที่ครูเป็นส่วนสำคัญที่สุด ส่วนหนึ่งในการเปลี่ยนแปลงคนและสร้างคนในสังคม

ครูอาจารย์ยังอยู่ในฐานะเป็นที่เลี้ยงคอยให้คำปรึกษาแทนพ่อแม่ นับวันบทบาทของครูในการเป็นที่เลี้ยงเพื่อให้คำปรึกษาจะมีความสำคัญมากขึ้น โดยเฉพาะในสภาวะการณ์ในปัจจุบันที่สังคมมีการเปลี่ยนแปลงแบบชนิดที่เียวชนที่อ่อนต่อโลกหรือไม่ทันต่อโลก ในขณะที่พ่อแม่ผู้ปกครองมีเวลาในการให้คำปรึกษาแก่บุตรหลานอย่างใกล้ชิด ครูจึงควรเข้ามามีบทบาทแทนพ่อแม่มากขึ้น โดยมีส่วนให้คำปรึกษาทั้งในช่วงที่เด็กมีปัญหา ช่วงที่ต้องตัดสินใจในเรื่องสำคัญๆ หรือแม้แต่เรื่องทั่วๆ ไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มเด็กวัยรุ่น ซึ่งในปัจจุบันที่มีผู้กล่าวว่าวัยรุ่นไทยมีลักษณะของการ “ไร้ราก ขาดรัก ขี้เหงา มัวเมาเรื่องเพศ ไม่ปฏิเสธเรื่องร้ายๆ” และมีเสียงวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับความประพฤติของวัยรุ่นที่ไม่เหมาะสม ฉะนั้น ครูจึงควรต้องมีส่วนในการเข้าไปให้คำปรึกษา ชี้แนะ และให้คำแนะนำ โดยสามารถชี้และนำทิศทางได้อย่างถูกต้องอย่างเป็นธรรมชาติ เพื่อให้เด็กได้รับสิ่งที่ดีที่สุด และไม่เดินหลงทางในการดำเนินชีวิตในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อ

ลักษณะของครู

ครูตามหลักพระพุทธศาสนาได้ให้ความหมายว่า ผู้เป็นผู้อยู่ในฐานะเป็นผู้ให้ความรู้ ในฐานะผู้เปิดประตูทางวิญญาณไปสู่คุณธรรมทางด้านจิตใจ และเป็นผู้มีคุณธรรมสมกับคุณสมบัติของกัลยาณมิตรธรรม คือ ปิโย น่ารัก ชวนให้อยากเข้าไปปรึกษาได้ถาม, ครู นำเคารพ ในฐานะเป็นที่สบายใจอบอุ่นใจ, ภาวนิโย นำเจริญใจ ในฐานะทรงคุณคือความรู้และ ภูมิปัญญาแท้จริง, วัตถุประสงค์ คอยให้คำแนะนำว่ากล่าว ตักเตือน เป็นที่ปรึกษาที่ดี, วจนกุขโม อดทนต่อถ้อยคำคือพร้อมที่จะรับฟังคำปรึกษา ชักถาม คำเสนอ และวิพากษ์วิจารณ์, คมกิริยจก ถัด ตา สามารถอธิบายเรื่องยุ่งยากซับซ้อนให้เข้าใจได้, โน จุลฐานะ นิโยชย ไม่ชักนำในเรื่องเหลวไหล หรือ ชักจูงไปในทางเสียแก่นักเรียนทุกรูป แม้ศิษย์บางรูปมีปัญหาที่ต่างกันเพราะครูเป็นตั้ง ข้อคิดที่ว่า ครูผู้สั่งสมอุดมการณ์ มีดวงมาลย์เพื่อมวลชนใช้ตนเองจึงเป็นนักสร้างผู้ใหญ่ยิ่ง สร้างคนจริงสร้างคนกล้าสร้างคนเก่ง สร้างคนให้เป็นตัวของตัวเอง ดังกลอนมาบูชาครูว่า “มองเห็นศิษย์เรียงรายไร้เรียงสา อนิจจาเจ้าจะนึกรู้สึกไหม เว้นพ่อแม่ผูกพันรักขวัญใจ จะมีใครรักเจ้าเท่ากับครู ถึงยากแค้นแสนเหนื่อยหนักสักเพียงครู เห็นศิษย์ตาดำตาอยากค้าชู ถ่ายความรู้ให้ศิษย์ไม่ปิดบัง ครูอาจารย์ท่านเป็นเช่นพ่อแม่ คอยดูแลเอาใจใส่ในทุกเรื่อง สอนให้จำทำให้ดูอยู่เนืองเนือง คือศีลธรรมเป็นเรื่องของหัวใจ” (พุทธทาสภิกขุ, ๒๕๒๙ : ๑๐๙-๑๒๔)

ครูอาชีวะ วิชาชีวะครูพึงตระหนักกว่าเป็นงานที่มีเกียรติและเป็นงานที่สร้างคนให้กับสังคม ครู คือ บุคคลที่มีหน้าที่ หรือมีอาชีพในการสอนนักเรียน เกี่ยวกับวิชาความรู้ หลักการคิดการอ่าน รวมถึงการปฏิบัติและแนวทางในการทำงาน โดยวิธีในการสอนจะแตกต่างกันออกไป โดยคำนึงถึงพื้นฐานความรู้ ความสามารถและ

เป้าหมายของนักเรียนแต่ละคน ปัจจุบันบุคคลที่จะทำอาชีพนี้จะต้องได้ไปประกอบวิชาชีพครู ด้วยคล้ายกับหมอ(ความสำคัญของวิชาชีพครู, ออนไลน์) ฉะนั้น ครูจะต้องรู้ถึงความรู้ ความประพฤติของศิษย์และศิษย์ก็เช่นเดียวกันจะต้องมีความเคารพชอบบนพรครูอาจารย์ ดังคำโบราณที่กล่าวว่าการไหว้ครูจะต้องมี “ข้าวตอก, ดอกมะเขือ และกล้วยาแพรกเป็นต้น” ซึ่งมีความหมายดังนี้ “ข้าวตอก” หมายถึง ครูจะต้องเข้าใจในตัวศิษย์ที่สอนอยู่ เปรียบได้กับศิษย์ย่อมมีปัญญาไม่เท่ากัน เหมือนข้าวตอกที่ทั้งแตกและไหม้ “ดอกมะเขือ” หมายถึง ศิษย์ที่มีความอ่อนน้อมถ่อมตน เหมือนกับดอกมะเขือที่สวยงามแต่มีดอกห้อยลง และ “กล้วยาแพรก” หมายถึง กล้วยาที่อดทนต่อความร้อน ความหนาว และฝน แต่กล้วยาแพรกก็ไม่เคยชวยอดสูงชันเหมือนต้นไม้ยืนต้นอื่นๆ ย่อมมียอดที่ราบไปกับพื้นดิน ไม่ว่าใครจะเหยียบย่ำอย่างไร ก็ทนได้ เปรียบเหมือนศิษย์ที่มีใจประดุจพานทอง เพื่อรองรับความรู้จากครูอาจารย์ มีความเคารพในครูอาจารย์ และระลึกถึงพระคุณของครูอาจารย์เสมอ ไม่ว่าตนจะอยู่ในฐานะใดก็ตาม มีจิตใจที่เปรียบประดุจพ่อแม่ของศิษย์ เพราะพ่อแม่หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า เป็น “มารดาบิดา”

ความหมายของครู

คำว่า “ครู” มาจากศัพท์ภาษาสันสกฤต “คุรุ” และภาษาบาลี “ครุ, คุรุ” (ความสำคัญของวิชาชีพครู, ออนไลน์) ครูในระดับอุดมศึกษา ผู้สอนในวิทยาลัย มหาวิทยาลัย หรือระดับอุดมศึกษา จะมีตำแหน่ง อาจารย์ โดยอาจารย์ที่ได้รับตำแหน่งทางวิชาการ ได้แก่ อาจารย์ (อ.), ผู้ช่วยศาสตราจารย์ (ผศ.), รองศาสตราจารย์ (รศ.) และศาสตราจารย์ (ศ.) ตามลำดับ การได้รับตำแหน่งทางวิชาการเป็นไปตามระเบียบข้อบังคับของสำนักงาน

คณะกรรมการ อุดมศึกษา ตำแหน่งครู คือ บุคคลที่ทำหน้าช่วยสอน สอนทบทวน สอนภาคปฏิบัติ แตกต่างจากอาจารย์ที่ สอนภาคบรรยาย (สกอ., ๒๕๔๙)

ครู มีความหมายว่า ผู้สั่งสอนศิษย์ หรือ ผู้ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ศิษย์ ซึ่งมีผู้กล่าวว่ามาจากคำว่า ครู (คะ-รุ) ที่แปลว่า “หนัก” อันหมายถึงความรับผิดชอบในการอบรมสั่งสอนของครูนั้น นับเป็นภาระหน้าที่ ที่หนักหนาสาหัสไม่น้อยกว่าคนๆหนึ่งจะเติบโตเป็นผู้มีวิชาความรู้ และเป็นคนดีของสังคม ผู้เป็น “ครู” จะต้องทุ่มเทแรงกายและแรงใจไม่น้อยไปกว่าพ่อแม่ผู้ให้กำเนิดเลย ซึ่งในชีวิตของคนๆ หนึ่ง นอกเหนือไปจากพ่อแม่ซึ่งเปรียบเสมือน “ครูคนแรก” ของเราแล้ว การที่เด็กๆ จะดำรงชีพต่อไปได้ในสังคม จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้อง มี “ครู” ที่จะประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ เพื่อปูพื้นฐานไปสู่หนทางทำมาหากินในภาคภาคนั้นๆ ด้วย ดังนั้น “ครู” จึงเป็นบุคคลสำคัญที่เราทุกคนควรจะได้แสดงความกตัญญูกตเวทิตาต่อท่าน

ครู คือ บุคคลที่มีหน้าที่ หรือมีอาชีพในการสอนนักเรียน เกี่ยวกับวิชาความรู้ หลักการคิดการอ่าน รวมถึงการปฏิบัติและแนวทางในการทำงาน โดยวิธีในการสอนจะแตกต่างกันออกไป โดย คำนึงถึง พื้นฐาน ความรู้ ความสามารถ และเป้าหมายของนักเรียนแต่ละคน (พุทธทาสภิกขุ, ๒๕๒๙ : ๙๒-๙๔)

คำว่า “ครู” “ปู่ครู” “ตู่ครู” และ “ครูบา” ในสมัยโบราณ หมายถึง พระสงฆ์ผู้ทำหน้าที่สอนกุลบุตรทุกระดับอายุ ตั้งแต่วัยเด็ก จนถึงวัยรุ่น สอนทั้งด้านอักษรวิธี ทั้งภาษาไทย และภาษาบาลี สอนให้เป็นคนดีมีวิชาชีพ ตลอดจนความรู้ทางพระพุทธศาสนา แม้เมื่อศิษย์มีอายุครบบวชแล้ว ก็ยังคงศึกษาในวัดหรือสำนักนั้นๆ ต่อไป จนมีความรู้ความชำนาญ สามารถถ่ายทอดวิชาที่ได้รับการสั่งสอนฝึกฝนจากครูบา

ของตนให้แก่ศิษย์รุ่น หลังของสำนักต่อไป หรือ อาจลาไปแสวงหาความรู้ความชำนาญต่อจาก พระสงฆ์หรือครูบา หรือตุ๊ครู ณ สำนักอื่น เมื่อ เชี่ยวชาญแล้วก็กลับมาช่วยสอนในสำนักเดิมของ ตน จนเป็นครูบาสืบทอดต่อไป (อำไพ สุจริตกุล, ๒๕๓๔ : ๔๗-๔๘)

สรุป ครู หมายถึง ผู้ที่มีความรู้ ความสามารถและความรักเอาใจใส่ต่อศิษย์ เหมือนลูกของตนถ่ายทอดความรู้ อบรมสั่งสอน ให้ศิษย์หรือลูกเป็นคนดีมีความรู้ความสามารถ ประกอบอาชีพสุจริต และทำคุณประโยชน์ให้กับ สังคม ในอนาคตต่อไป

บทบาทของครูในยุคสมัยสังคมออนไลน์ (Social network)

มีผู้กล่าวไว้ว่าลักษณะของครูในยุคสมัยที่ สังคมออนไลน์เฟื่องฟูนั้นเป็นลักษณะ e-teacher มี ๙ ประการดังนี้

Experience ครูควรสร้างสรรค์และ เรียนรู้การใช้เครื่องมือ / เทคโนโลยีใหม่ ๆ เช่น Internet รู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงของ นวัตกรรมใหม่ๆ

Extended ครูควรค้นหาความรู้ ตลอดเวลา มีการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ใน การค้นคว้าหาความรู้ด้วยเทคโนโลยี

Expande ครูควรขยายผลความรู้ เพื่อให้ เกิดการเพิ่มพูนความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการ เรียนการสอนของสถานศึกษาโดยรวม

Exploration ครูควรค้นคว้าและเลือก เนื้อหาสาระ เอกสารหลักฐานอ้างอิง ที่ทันสมัย เพื่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ในการนำมา พัฒนาการจัดการเรียนการสอน

Evaluation ครูควรเป็นนักประเมินที่ดี มี การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการประเมินผล และให้ เหมาะสมกับรูปแบบการเรียน เพราะไม่ใช่ทุก เทคโนโลยีจะใช้ได้กับการเรียนทุกรูปแบบ

End-User ครูควรเป็นผู้ใช้เทคโนโลยีได้อย่าง หลากหลายและสามารถเป็นผู้ใช้ปลายทางที่ดี เช่น สามารถ Browse ไป Web Site ได้ เป็น ต้น

Enabler ครูควรสามารถนำเทคโนโลยี ซอฟต์แวร์ ฮาร์ดแวร์ มาใช้ในการสร้างบทเรียน สื่อ ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อเป็นการสร้าง แรงจูงใจในการเรียนให้กับผู้เรียนมากขึ้น

Engagement เป็นลักษณะครูที่ให้ความ ร่วมมือ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อให้เกิดความคิด ใหม่ๆ

Efficient and Effective ครูที่มี ประสิทธิภาพประสิทธิผล ในการใช้เทคโนโลยีได้ อย่างคล่องแคล่ว เป็นผู้ผลิต ผู้กระจาย และผู้ใช้ ความรู้จาก E8 ข้อข้างต้น การปรับบทบาทและ พัฒนาการให้เป็น e-teacher อาจไม่ใช่เรื่องง่าย แต่มีความจำเป็นอย่างยิ่งกับสถานการณ์ใน ปัจจุบัน และเป็นกลไกสำคัญในการปฏิรูป การศึกษาให้ประสบความสำเร็จ (คุณลักษณะ ของครูในศตวรรษที่ ๒๑, ออนไลน์)

จากคุณสมบัติดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การเป็นครูในยุคสมัยใหม่มีความจำเป็นต้อง เรียนรู้และตามให้เท่าทันเทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อที่จะได้เป็นพี่เลี้ยงที่ดี เป็นครูที่ดี เป็นพ่อแม่ ที่สองที่ดีให้กับเด็กได้ เพราะในยุคสมัยนี้พ่อแม่ แทบจะไม่ค่อยมีเวลาในการอบรมเลี้ยงดูลูก ปล่อยให้ลูกอยู่กับสังคมออนไลน์มากเกินไป และเวลาส่วนใหญ่ของเด็กจะอยู่ที่โรงเรียน ดังนั้น ผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับเด็กมากที่สุดก็คือครู

ครูจะทำหน้าที่เป็นดังพ่อแม่ได้อย่างไร

ในยุคสังคมปัจจุบันนี้เป็นยุคที่เต็มไปด้วย การแข่งขัน เต็มไปด้วยความเร่งรีบอยู่ ตลอดเวลา อีกทั้งอยู่ในภาวะข้าวยากหมากแพง สำคัญคนที่อยู่ในสังคมที่เรียกว่ามนุษย์เงินเดือน จำเป็นต้องทำงานแบบหามรุ่งหามค่ำ เพื่อให้มี

รายได้ที่เพียงพอต่อการเลี้ยงชีพ เลี้ยงครอบครัว การใช้เวลาอยู่กับครอบครัวจึงเป็นสิ่งที่ทำได้ยาก ดังนั้น “เวลา” ในการใช้ชีวิตในวัยเด็กในปัจจุบัน จึงอยู่ที่โรงเรียนเป็นส่วนใหญ่ และเวลาส่วนใหญ่ ที่เด็กใช้ส่วนหนึ่งก็หมดไปกับการอยู่ในโลกสังคมออนไลน์ ต้องยอมรับว่า ในโลกยุคนี้ ไม่สามารถ ปฏิเสธหรือปิดกั้นสื่ออินเทอร์เน็ตและสื่อออนไลน์ได้อีกต่อไป การเข้าถึงสื่อเหล่านี้ไม่ใช่ เรื่องยาก แต่อย่างทีกล่าวไปตอนต้นคือ สื่อ เหล่านี้มี “สองคม” ดังนั้น เมื่อมีข้อดี ก็มีข้อเสีย สิ่งที่ใหญ่หรือผู้รับผิดชอบจะต้องใคร่ครวญคือ ทำอย่างไรให้เด็กสามารถเสพสื่อเหล่านี้ได้อย่าง รู้เท่าทัน เพราะปัญหาของสังคมไทยคือการ ปลดปล่อยให้เด็กลองผิดลองถูกในหลาย ๆ เรื่อง และเรื่องนี่ก็เป็นอีกเรื่องหนึ่งที่ต้องลองผิด ลองถูก เด็กไทยมักจะถูกปล่อยให้อยู่กับสื่อ จน บางครั้งก็ไม่สามารถแยกแยะได้ว่าสื่อใดควรเสพ ไม่ควรเสพ หรือเมื่อเสพแล้ว จะต้องทำความเข้าใจอย่างไร เมื่อเด็กถูกปล่อยให้อยู่กับสื่ออย่าง ใกล้ชิด เด็กก็มีโอกาสตกเป็นเหยื่อของสื่อที่เป็น “พิษ” ได้ ดังนั้นผู้ใหญ่ควรเริ่มต้นในการให้ ความเข้าใจกับเด็กในเรื่องการเสพสื่อ หรือพูด ง่ายๆ คือ สอนเด็กให้ “รู้เท่าทันสื่อ” ไม่ตกเป็น เหยื่อของสื่อเพราะในยุคข้อมูลข่าวสารที่เชี่ยว กรากเช่นนี้ การเลือกบริโภคสื่อให้ถูกวิธีเป็นเรื่อง จำเป็นอย่างยิ่ง

ผู้ใหญ่ตั้งแต่ในระดับครอบครัว จนถึง สถาบันการศึกษา จะต้องสอนให้เด็กมีความ เข้าใจในเรื่องการเสพสื่อ รู้จักแยกแยะสื่อที่ดีกับ สื่อที่เป็นพิษออกจากกัน สอนให้เด็กใช้ วิจารณญาณ สามารถพิจารณาใคร่ครวญได้ว่า อะไร เหมาะสมหรือไม่เหมาะสม

เพราะบทบาทของครูคือการสอนให้เด็ก รู้เท่าทันสื่อจะทำให้เด็กมีภูมิคุ้มกันในการเสพสื่อ ทำให้เด็กเสพสื่ออย่างระมัดระวังแม้จะเจอสื่อที่มี พิษ แต่ก็สามารถแยกแยะได้ เด็กจะสามารถ

เลือกเรียนรู้แต่สิ่งดี ๆ ที่ปรากฏอยู่ในสื่อ ใช้สื่อ ให้เป็นประโยชน์ต่อตัวเอง มากกว่าจะหมกมุ่น อยู่กับการเสพ จนส่งผลกระทบต่อการดำเนิน ชีวิตของตัวเอง

การบริโภคสื่อในปริมาณที่เหมาะสม การไม่ตกเป็นเหยื่อของข้อมูลข่าวสารที่บิดเบือน การแยกแยะได้ว่าอะไรคือสิ่งที่เหมาะสม หรือไม่ เหมาะสม และเลือกในสิ่งที่ เป็นประโยชน์เมื่อ บริโภคสื่อ คือ การรู้เท่าทันสื่อ ซึ่งหมายถึง ไม่ว่า สื่อจะนำเสนออะไร เด็กก็สามารถรับมือได้อย่าง ดี ถ้าวามีภูมิคุ้มกัน ซึ่งเมื่อถึงจุดนั้น สื่อก็ สามารถบริโภคสื่อได้โดยไม่ จำเป็นที่ต้องมีผู้ใหญ่ ควบคุมคุมดูแล

บทสรุป

ผู้เขียนเห็นว่า ศิษย์ที่จะ ประสบ ความสำเร็จในการศึกษาเล่าเรียนนั้น ต้องอาศัย ครูอาจารย์เป็นผู้ให้กำเนิดพลเมืองที่ดี คือ ชุบ พลเมืองให้เป็นนักรู้ นักทำงาน นักพูด นักเขียน นักตำรา นักประดิษฐ์ นักค้นคว้า เหตุผล นักปราชญ์ ฯลฯ เป็นต้น หนึ่งงานของครูที่สำคัญ นั้นคือ “การสอน” เป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด และครู ที่ดีจะต้องมีความสามารถในวิทยาการหลาย ๆ ด้านเพื่อนำมาสั่งสอนศิษย์ได้ความอ่อนน้อมถ่อม ตน ความอดทน และความขยันหมั่นเพียร สิ่ง ต่างๆ เหล่านี้ ล้วนแล้วแต่จะทำให้เหล่าศิษย์ได้มี วิชาความรู้ความสามารถ เฉลียวฉลาด และ สำเร็จการศึกษาตามความมุ่งมาดปรารถนา พร้อมทั้งสามารถนำเอาวิชาความรู้ต่างๆ เหล่านั้นไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง บางครั้ง การสอนเด็กซึ่งเป็นอนาคตของชาติ ก็ต้องอาศัย เวลา ด้วยวุฒิภาวะ หรือด้วยคุณวุฒิ วิทยุฒิเป็น ต้นดังคำกล่าวที่ว่า “การพัฒนาคุณภาพชีวิตของ ประชาชนนับเป็นเป้าหมายสูงสุดของประเทศ เพราะถ้าปราศจากพลเมืองที่มีคุณภาพแล้ว แม้ ประเทศนั้นจะมีทรัพยากรธรรมชาติอุดม

สมบูรณ์เพียงใด ก็ยังไม่สามารถทำให้ทรัพยากร
ที่มีอยู่นั้นเป็นประโยชน์ในการสร้างความ
เจริญก้าวหน้าให้แก่ประเทศชาติได้” (วิชัย ตันศิ
รี, ๒๕๔๓ : ๑๕)

การพัฒนาศิษย์ก็เช่นกันบางครั้งอาจจะ
ซ้ากว่าใจครูที่จะรอได้ คุณครูก็ต้องเป็นเช่นกับ
พ่อแม่ของศิษย์เสมอ ดังคำที่ว่า “ครู เป็นพ่อแม่
คนที่สองของศิษย์” และเข้าใจถึงความสามารถที่
ศิษย์จะทำได้ ดังคำกล่าวของ มล.ปิ่น มาลากุล
ที่เขียนไว้ว่า

กล้วยไม้มีดอกช้า ฉันทใด
การศึกษาเป็นไป เช่นนั้น
แต่ดอกออกคราวใด งามเด่น
การศึกษาปลูกปั้น เสร็จแล้ว แสนงาม

บรรณานุกรม

- ความสำคัญของวิชาชีพครู. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: http://aoyisreeras.blogspot.com/2012/05/blog-post_26.html [สืบค้นเมื่อ ๒๐ เมษายน ๒๕๕๙].
- คุณลักษณะของครูในศตวรรษที่ ๒๑. (E-Teacher). [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <https://moonojudy.wordpress.com/2015/09/24/>. [สืบค้นเมื่อ ๒๘ เมษายน ๒๕๕๙].
- พระเทพวิสุทธิเมธี (พุทธทาสภิกขุ). (๒๕๒๙). **ธรรมสำหรับครู**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (๒๕๓๙). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**, กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วิชัย ต้นศิริ. (๒๕๔๙). **อุดมการณ์ทางการศึกษา ทฤษฎีและภาคปฏิบัติ**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา - สกอ. หลักเกณฑ์และวิธีพิจารณาแต่งตั้งบุคคลให้ดำรงตำแหน่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ (ผศ.) รองศาสตราจารย์ (รศ.) และศาสตราจารย์ (ศ.) พ.ศ. ๒๕๔๙ (ฉบับใหม่) เริ่มใช้ ๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๙. (เอกสารอัดสำเนา)
- อำไพ สุจริตกุล. (๒๕๓๔). **คุณธรรมครูไทย**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.